

Els límits del coneixement

La tesi que el coneixement humà es duplicava a intervals regulars com a conseqüència de l'acumulació i divulgació de la informació generada és avui inequívocament obsoleta.

El saber augmenta de manera exponencial i la tecnologia i la globalització han facilitat un increment vertiginós, impensable fins ara, d'allò que sabem o creiem saber.

El coneixement perfecte de la natura i l'univers, les raons últimes de l'existència humana i les motivacions de les seves accions, han format l'eix del debat religiós, filosòfic i científic des de l'inici de la història. Gairebé sempre hem estat convençuts que el poderós instrument de la nostra intel·ligència ens permetia comprendre tota la realitat que ens envolta, la nostra pròpia naturalesa i les nostres accions.

La Il·lustració va portar aquest convenciment a la categoria d'incontestable i el desenvolupament de la informàtica, al segle passat, ens ha fet ser encara més vanitosos sobre la nostra capacitat de resoldre problemes complexos i, en conseqüència, de posseir coneixements tan perfectes que ens puguin permetre, fins i tot predir el futur.

Afortunadament sempre han existit pensadors, des de Hume amb el seu escepticisme, passant per K. Popper amb la crítica al determinisme històric i científic, fins al nostre coetani N. N. Taleb amb els seus «cignes negres», que ens han recordat que la ignorància sempre serà més gran que la certesa i que sovint apareixen esdeveniments que consideràvem improbables, però que acaben tenint un gran impacte en l'esdevenir històric, social o personal.

La consolidació en el món científic, i la seva primerenca irrupció a la nostra vida quotidiana, d'allò que anomenem *intel·ligència artificial* (IA), per analogia amb les funcions del nostre cervell, està trasbalsant, i amb tota seguretat revolucionarà, els límits i les capacitats del nostre coneixement.

Les oportunitats de progrés personal i social que ens oferirà la IA són extraordinàries. Però, justament, la potència de l'instrument fa més imprescindible que mai seguir defensant que en ciència no existeix el coneixement perfecte.

També hi ha pocs dubtes sobre el fet que la gairebé il·limitada potència per generar nou coneixement, atribuïble a la IA, serà utilitzada per alguns com a nova excusa per silenciar el dissenyament. No hi ha pitjor càncer en la ciència que el consens inapel·lable. La ciència avança quan es posa en dubte la veritat que fins a un moment determinat hem acceptat.

Encara que és cert que el coneixement no ens porta inexorablement a una situació millor, resulta impossible d'aturar. I fer veure que això es pot aconseguir, sobretot a través de prohibicions, es com a mínim ingenu, si no malèvol.

Són moltes les reflexions que cal fer sobre la IA i el nou coneixement que caldrà incorporar. Per això volem, amb aquest número especial, encetar un debat imprescindible sobre les implicacions generals que la IA comporta, especialment per a les persones que es dediquen a la salut.

Hem de posar fil a la agulla per entendre el fenomen, saber utilitzar-lo a favor del progrés i estar atents perquè no es faci realitat el comprensible temor que la IA sigui utilitzada com una eina de coacció, engany o agressió. ■

©Pablo Roman

ANTONI VILA CASAS (1930-2023)

Ens ha deixat als 92 anys una persona excepcional que amb el seu esforç, sensibilitat i intel·ligència va saber construir un important llegat per a Catalunya: Antoni Vila Casas.

Encara que Vila Casas va néixer a Barcelona en una família dedicada a la indústria tèxtil, va decidir estudiar Farmàcia i en aquest nou camp, recollint la tradició familiar empresarial, benaviat va comprar diferents establiments farmacèutics i va fundar Laboratoris Prodes.

Aquest petit laboratori creixeria fins a ser un dels principals referents d'aquest sector a tot Espanya, fer que va culminar al 1996 amb la fusió de la ja potent Prodesfarma amb Laboratoris Almirall.

Encara que aquesta contribució fou molt important per al desenvolupament de la indústria farmacèutica catalana, la seva aportació més singular va ser la creació de la fundació que porta el seu nom el 1986, amb la qual va impulsar inicialment beques d'investigació sanitària, però hi va afegir poc més tard l'objectiu de promoció de l'art contemporani català.

La Fundació Vila Casas té actualment més de 3.000 obres, que exposa en quatre museus propis: a Barcelona, Espais Volart, dedicat a exposicions temporals, i Can Framis, centrat fonamentalment a la pintura; a Torroella de Montgrí, Palau Solterra, a la fotografia, i a Palafrugell, Can Mario, dedicat a l'escultura.

En l'àmbit de la sanitat, la Fundació ha continuat desenvolupant un important treball de divulgació, ja sigui a través de les reunions conjuntes de professionals dels mitjans de comunicació i el món sanitari (Opinió Quiral i Quiral Salut) o dels estudis anuals, titulats Informe Quiral, en què s'analitza la transmissió que els mitjans de comunicació fan del coneixement mèdic amb l'objectiu d'establir un pont de diàleg entre els professionals de la sanitat, els mitjans de comunicació i la societat.

Antoni Vila Casas va rebre nombrosos reconeixements, el darrer dels quals va ser la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya l'any passat.

Descansi en pau aquest bon amic que no va deixar mai de lluitar i treballar per aconseguir aportar felicitat a tots aquells que el valoràvem i estimàvem per la seva humanitat, elegància i saviesa personal. ■